

R. Várkonyi Ágnes

A szécsényi országgyűlés 290. évfordulójára

Korszakváltás válságos idején, a megújulás és túlélés súlyos feladataira kínált megoldást. Dokumentumai évszázadokig porosodtak a hazai és külföldi levéltárak mélyein, vagy titkolt másolatokban adták tovább az egymást váltó generációk. Története a nemzeti emlékezetben üres évszámmá, vagy ragyogó külsőséggé sekélyesedett. Ez az oka, hogy a szécsényi országgyűlést felidézni még ma is kihívás a tudomány számára és kihívás az új század küszöbén is régi megoldatlanságaikkal küzdő Duna-táji nemzetek számára is.

Előadásomban a szécsényi országgyűlés történetének három csomópontját világítom meg. Gyakorlatilag a magyar politikai kultúra elfelejtett, vagy kevésbé számontartott értékeiről szólok. A reformok, a vallásszabadság és az anyanyelvi műveltség összefüggéseiről, végül, de nem utolsósorban – néhány hónappal ezelőtt a londoni levéltárban feltárt dokumentumok jelentőségét is hangsúlyozva – arról, hogy miért keltette fel ez az országgyűlés Európa nyugati végeinek figyelmét is, és hogyan fogalmazta meg a békekötés kultúrájával Magyarországot helyét Európában.

Reformok

Az országgyűlés 1705. szeptember 12-én a Borjúpást mezején a magyar királyság több évszázados hagyománya szerint egyházi és világi szertartásokkal nyílt meg. Reformjaival azonban túlmutatott a hagyományokon. Eredetileg úgy tervezték, hogy a Rákos mezején tartják meg. Közben a katonai viszonyok változása miatt ez kivihetetlennek bizonyulván felmerült Léva és Hatvan is, mint a tanácskozásra alkalmas település. Végül Szécsény mellett döntöttek.

Miért a török háború pusztításai után éppen csak egy éledő kis mezővárost választották az országgyűlés színhelyének? Miért ezt a meglehetősen szegény települést látták alkalmasnak, hogy helyet adjon több ezer embernek, főurak, egyháziak és világiak sokaságának, huszonöt vármegye és huszonhat város követségeinek, a hadsereg küldötteinek, császári követeknek, sőt a tervek szerint az angol és a holland békebiztosoknak is, az ellátást szolgáló nagyszámú személyzetnek és a védelmet biztosító ezredeknek? Miért itt építették fel a hatalmas sátorvárost és *Bethlen Gábor* fejedelem ti-

zenkétárbócos sátrát, hogy megfelelő helységiül szolgáljon az országos tanácskozásra. Miért Szécsényben gyűltek össze a magyar konföderáció tagjai „a haza dolgainak eligazítása végett?” A kérdés választ követel, különben nem értjük meg a reformokat sem.

Rákóczi kormányzóköre, az Udvari Tanács dolgozta ki az országgyűlés programját és készítette elő a reformokat. A Consilium Aulicum tagjai valamennyien művelt, képzett köznemesek voltak, korszerűen gazdálkodók, akik kereskedelmi vállalkozásokkal igyekeztek növelni jövedelmüket, s a természeti adottságokat kihasználva a korabeli iparral is próbálkoztak. Többen Nógrád vármegyei birtokosok, vagy itteni nemesekkel vannak rokonságban. *Ráday Pál*, Nógrád és Hont vármegye huszonkilencéves jegyzőjéből lett Rákóczi titkos secretáriusa és diplomatája. *Kajali Pál* alispán pedig a török kiűzése utáni időkben az országos csalódást így fejezte ki: „országunk nem boldog... országunkban nincs békesség”, s majd az új magyar államban fontos gazdasági feladatokat látva el Rákóczi messzelátó szeme világának is nevezték. Ők az Udvari Tanács többi tagjával együtt nagyon is jól tudták, hogy reformokra van szükség, hiszen ismerték az országot, végigjárták a vármegyéket és naponta futottak be hozzájuk a különböző panaszok. Gróf *Forgách Simon* generális ugyancsak kulcszemélyiség, résztvett az országgyűlés eszmei előkészítésében is, kiadta 1705 nyarán Rákóczinak ajánlva *Zrínyi Miklós* művét, a *Török Áfium ellen való orvosság*-ot. Külső és belső viszonyok egyaránt váltást, döntést, reformot sürgettek egy sereg ügyben. A nemzetközi körülményeket sajnos most csupán érintőlegesen említhetem.

1705 tavaszán meghalt Lipót császár. I. József mint örökös király foglalta el a trónt, miután a magyar főrendek és a Habsburg udvar előzőleg megállapodtak, hogy a választott királyságot örökös királysággá nyilvánító 1687. évi országgyűlési döntés fejében a magyarok szabad kezet kaptak a török hatalom alól visszafoglalt ország berendezésében, a Habsburg kormányzat azonban nem tartotta magát a kompromisszumhoz, a magyarokat kizárták az ország kormányzásából, a török háborút lezáró karlócai békében (1699) pedig amint Rákóczi írta: „nélkülünk döntöttek rólunk.” Józsefnek szembe kellett néznie azzal is, hogy a franciákkal hadbanálló Habsburg birodalom haderejéből a magyarországi szabadságharc mintegy 20-40 ezer főnyi császári haderőt köt le, két szövetségese – Anglia és Hollandia – pedig már 1704-ben lépéseket tett, hogy diplomáciai úton csendesítsék meg Magyarországot és Erdélyt. 1705 tavaszán a Habsburg kormányzatban szembeütő személyi váltás figyelhető meg: Kaunitz gróf meghalt, Kollonits háttérbe szorult, a régi militaris pártnak azonban változatlanul erős bázisa maradt. Az udvar anyagi gondjai és a nyugati hadszíntéren tapasztalható nehézségei miatt minél gyorsabban szerették volna befejezni a magyarországi háborút. Annál is inkább, mert Anglia és Hollandia egyre erélyesebben követelte, hogy a Magyarországon lekötött császári haderőt irányítsák át a nyugati hadszíntérre és elégtítsék ki a protestánsok igényeit. József császár nem zárkózott el a tárgyalások elől, de Rákóczi pártját megosztó politikai célszerűségét sem ejtette el. Szerették volna az országgyűlést József császár magyarországi uralmának megerősítésére kihasználni, attól is tartottak, hogy Rákóczit királlyá választja az ország, s a militaris párt is érvényt tudott szerezni akara-

tának, amikor az országgyűlés megnyílt, az új császári főparancsnok már megkapta a parancsot, hogy haderejével vonuljon keletre és foglalja vissza Erdélyt.

A belső viszonyokra tekintve méltán állíthatjuk, hogy nehezebb időben aligha ült még össze országgyűlés. Két éve tart a háború. Jelentős változások következtek be. Erdély fegyvert fogott és még az előző évben Rákóczit fejedelemmé választották. A Királyságban pedig az 1704 elején megkötött conföderáció alapján Rákóczi mint kormányzó több országos rendelkezést hozott: új kormányzási gyakorlatot vezetett be, megszervezte a diplomáciát, a hadsereget, birtokok hovatartozásáról döntött, intézkedései átfogták az egyházak, iskolák, a kereskedelem, bányászat ügyét és még sok más kérdésben adott ki lényegbevágó rendelkezéseket. Ezeket törvényesíteni kellett. A háború irtózatos terheket rótt a lakosságra. Pártok alakultak ki. A katonaság és a vállalkozó nemesség kevesellte, mások sokallták a változásokat. Voltak, akik több áldozatot nem akartak, mások az adott struktúrában nem tudtak vállalni, s a földesurak a hadseregből visszakövetelték fegyvertfogott jobbágyaikat. Fellángoltak a vallási ellentétek, sok helyen önkényesen vettek elégtételt régen elszenvedett sérelmeikért. Mindennek elrendezésére nyugodt évekre lenne szükség, az országgyűlésnek viszont még egy hónap sem jutott.

Rákóczi előterjesztését Ráday Pál olvasta fel. Emlékirataiban a fejedelem azt hangsúlyozta, hogy minden addigi hatalmát letette, s az országgyűlésen úgy kíván részt venni, mint az ország főurainak egyike, vagy inkább „mint polgár”. Az előterjesztés szövege évszázadokon át lappangott, néhány évtizeddel ezelőtt került elő, s ma már tudjuk, hogy az elfelejtett reális magyar politi-

kai kultúra egyik legszebb dokumentuma. Rákóczi kifejtette: az általános európai háború, amely lehetővé tette, hogy fegyvert fogjanak az ország szabadságáért, azzal jár, hogy be kell látniok, külső hatalmak fegyveres segítségre nem számíthatnak. Szembe kell tehát nézniök a realitásokkal. Mit tegyenek? Folyamodjanak a török segítségéhez – amint néhányan javallják? Ha ezt tennék, elszakadnának Európától. A súlyos helyzetben: „a két bizonytalan között azt válasszuk, amely értelmesebb”. Portugália, Hollandia, Belgium, Svájc példáját hozva fel, Rákóczi kifejti: ragaszkodniok kell az ország szabadságához, céljuk, hogy az országban béke legyen, nem zárkóznak el a béketárgyalások elől, de éppen ezért kell folytatniok a harcot, mert csak így érhetik el, hogy a császári udvar elfogadja Anglia és Hollandia békeközvetítő közreműködését, s majd az európai háborút lezárva az ország szabadságát befoglalják az universális békébe.

Magyarország története folyamán mai tudásunk szerint először itt Szécsényben vettek részt országgyűlésen a katonaság követői is. Heves viták holtpontjain nemegyszer ők lendítik át a tanácskozásokat. Például Kajali Pál a katonaság kívánságára hivatkozva javasolta: „Rákóczi Ferenc fejedelemökké kiáltassék ki”.

Megerősítette és újrafogalmazta az országgyűlés az ország szabadságáért és törvényeinek helyreállításáért összefogottak szövetségét, a *Conföderációt*. Tartalmát érdemes kicsit alaposabban megvizsgálnunk. Az eszközövegből kiderül, hogy olyan személyek szövetsége, akik nem kényszerből, hanem szabad elhatározásból döntöttek: „most is ujonnan megerősített szövetségbe szabad- akaratom szerint belépek”. Az egység talán a legfőbb követelmény, amint

majd látni fogjuk, a reformok egyik célja, hogy a konfliktusok okait kiküszöböljék: „az egységet, mint ezen szövetségnek lel-két, megtartom”.

Rákóczi Emlékiratai szerint a konföderáció létrehozásával a lengyeleket követték. Ezzel szemben az egykorú források úgy tájékoztatnak, elsősorban Belgium és Hollandia példájára tekintettek. Nevezetes magyar hagyományokra is építhettek: 1705 nyarán, mintegy az országyűlés előkészítésének jegyében ki is adták azt a Zrínyi Miklós elgondolásait tartalmazó Elmétkedés-t, amely többek között kifejti, mennyire fontos lenne a szomszéd országokkal konföderációt kötni. Rákóczi az Erdélyi Fejedelemség önálló államiségát meg kívánta örízni, s a „két magyar hazá”-t konföderációval kapcsolta össze. A lengyel konföderáció még csak a nemesek szövetsége. A szécsényi konföderáció viszont már túlmutat a rendi kereteken, mert belefoglalták a mezővárosokat, a hajdúvárosokat, és a katonaságot, a vitézli rendet. A katonaság zömmel magyar, de jelentős számban fogtak fegyvert ruszinok, németek, románok. Német és szlovák nyelvű esküszövegeket is ismerünk.

A reformok sora hosszú. A kétkamarás országgyűlést megpróbálták, de nem tudták keresztülvinni. A kormányzótestületben nevezetes változások történtek: az Udvari Tanács helyett Szenatust hoznak létre, az addigi köznemesi kormányzótestület tagjai részben a Gazdasági Tanácsba kerültek. Rendkívül heves viták közben szabályozták a vármegyék viszonyát a kormányzathoz, ezentúl a vármegyék nem küldhetnek minden ügyes-bajos dologban követséget az udvarba, olcsóbb és célravezetőbb, ha írásban terjesztik elő ügyeiket. Törvényerőre emelte az országgyűlés az addigi birtokadományokat. Rákóczi visszaadta eredeti tulajdonosa-

iknak a Habsburg uralkodó által elkobzott birtokokat és kincstári földeket is felhasználta az országos ügy érdekében. Ez azért fontos, mert Rákóczi ilyen módon tudta biztosítani a katonaság ellátásához, a sebesültek és rokkant vitézek ápolásához, foglyok kiváltásához, hadiözvegyek, árvák el-tartásához szükséges alapokat. A birtoktulajdon biztonságára szolgálat alapjául az adórendszer reformjának. Ezt a hosszútávú tervet itt csak előkészíteni tudták. A közterhek igazságosabb elosztása érdekében a tényleges anyagi képesség figyelembevételével a vármegyéket három osztályba sorolták. Néhány vármegye ebben kiváltsággal sérelmét látta, a nemesek közül többen szeptember 29-ről, szeptember 30-ra virradó éjszaka elhagyták a gyűlést. A Fejedelem tökéletesen átlátta a – korabeli kifejezéssel élve – „közönséges teherviselés”, a köz-, vagyis az országos teherviselés nehézségeit, s nem sokkal később megbízást adott ki Ráday Pálnak, tárják fel a múltbéli magyar adózási szokásokat.

Jól kiderül a tárgyalásokból is, hogy a reformok célja működőképessé tenni Rákóczi országát. Ez egyet jelentett a korszerűsítéssel, vagy úgy is megfogalmazható: meg kell szüntetni a konfliktusok okait, a társadalmi feszültségeket újratermelő patti-helyzetet. Rákóczi és munkatársai nagyon ügyeltek arra is, hogy a változások ne kelt-senek újabb ellentéteket. Erre vall a *hadse-reg seformjáj*-ba vágó döntések körüli lát-szólagos rejtély.

Elsődleges érdek és elodázhatatlan köve-telmény, hogy az országnak állandó hadse-rege legyen. Ennek létrehozása rendkívül sok időt követelt, mert egy sereg szociális, gazdasági, szervezeti, jogi kérdés megoldá-sát kívánta. A jobbagykatonákat ki kellett emelni a földesúri kötelékből, családjukat

mentesíteni kellett a terhek alól. Pátensek helyezték kilátásba a szociális szabadságot és a részleges tehermentességet (1703-1704). Az országgyűlésen további lépések történtek. Döntést hoztak: „A vitézkedő nemtelenek szabadíttassanak fel a jobbágy-ság alól, személyeik szabadnak tekintessenek”. Továbbá: „Minden vármegyében állíttassanak szabad helységek, amilyenek a hajdú helyek, s a katonáskodó nem nemes személy ott találja a hazának tett szolgálataért jutalmát”.

Sok vita folyt az elmúlt évtizedekben a történészek között, hogy mégis miért hiányoznak ezek a döntések az országgyűlés kiadványait tartalmazó törvénygyűjteményből? Több magyarázat született, s mindegyikben van valami igazság. Lehet, hogy valóban csonka a ma ismert nyomtatott példány, a katonaság fejelemének megszilárdítását becikkelyező 19. cikk után a szöveg megszakad. Ha valóban kihagyták, elképzelhető, hogy azért történt, mert az állandó hadsereg testületi törvénykönyve, a Regulamentum Universale még nem készült el, az estebe nyúló viták után még éjszakákon át olvasták és tárgyalták a kéziratot. Főleg azonban a későbbiek arra mutatnak, hogy a katonaság kiemelését a feudális szociális struktúrából a földesurak kárpótlásával kívánták megvalósítani, amint az ónodi országgyűlés bizonyítja, és ennek elengedhetetlen feltételét többek között a közteherviselésben látták.

Tolerancia

A vallási kérdésről öt törvénycikket alkotott az országgyűlés (6, 13-16). Méltán állíthatjuk, történelmi jelentőségük nemcsak az ország, hanem a tágasabb régió jövője szempontjából is. Kimondja a szabad vallásgyakorlat elvét, a bevett vallások szabadságát és állást foglal a lelkiismereti szabad-

ság mellett. Mindenki azt a vallást választhatja magának, amelyik tetszik és „abban pedig senki által ne háborgattassék.” Ezt az 1681. évi országgyűlésnek azt a záradékát, amely szerint a hatalom, a földesúri hatalom, a föld tulajdonosa szabhatja meg, ki milyen hitet valljon. Ez a nagyjelentőségű törvény egyrészt az Erdélyi Fejedelemség tordai országgyűlési törvényének (1563) hagyományára épül, másrészt egybevág a korabeli Európában legkorszerűbbnek tekintett felfogással, *John Locke* tolerancia-elmével. A sajátos Duna-táji, sőt közép-európai viszonyokban rejlő többlettel. Mi ez a többlet? Egyrészt: a vallási harcok egyik neuralgikus pontja volt a templom. Kié legyen a régi, kié volt eredetileg, kinek a földjén, hol építhetnek újat?

A szécsényi országgyűlés úgy döntött: a templomot az a vallásfelekezet kapja, amelyik többségben van abban a helységben. De úgy, hogy ennek fejében köteles a kisebbségnek templomot építtetni. Vagyis a törvény védi a kisebbséget, sőt egyenesen a többség feladatává teszi a kisebbség védelmét. Másrészt ezek a vallásügyi törvények az anyanyelvi oktatás, a nemzeti művelődés szabadságát és a szociális gondoskodás kötelességét is magukban foglalják. Miről is volt szó? Abban az időben az egyházak kezében van az iskola, vagyis a művelődés, a szószék és a nyomda segítségével a tájékoztatás és a közvéleményformálás, különböző alapítványok révén pedig a külföldi ösztöndíjak, a kölcsönök, s az ispotályok, vagyis a szegénygondozás ügye. Rákóczi már 1704 elején két rendelkezést is kiadott, hogy bármely felekezet szabadon alapíthat iskolát, és az iskolákat háborgató katonát szigorúan bünteti. Az ország lakosságának nyelvi megoszlása igen nagymértékben egybeesett vallási hovatartozásával. A vallási tolerancia

tehát a műveltségbeli tolerancia elvét is magában foglalta. Rákóczi állama felkarolta a szegények, elesettek ügyét, de amint a későbbiek is bizonyítják, az elaggottak, magatehetetlenek, árvák és magányos özvegyek ellátásának javarésze a középkor óta az egyház vállain nyugodott. A tolerancia-törvény tehát nagyon lényeges szociális tartalmat is hordozott. A jezsuitáknak, ha a konföderációra nem teszik le az esküt, el kell hagyniok az országot, különben a konföderáció méltányolja az ifjúság nevelésében végzett és végzendő munkájukat. „Hogy a Conföderatió a szép egység által jobban erősödjön” – indokolta a törvény a vallásügyi végzéseket. Tudjuk, ezen a tájon mennyire megszenvedték a hatalom által gerjesztett vallásüldözéseket, és a vallásháborúk emberséget rongáló következményeit. Tapasztalták ugyanakkor, hogy a lakosság képes rá, hogy maga alakítsa ki az együttélés módjait. Hány helyen használták a különböző vallásúak közösen a templomot. Erdélyben pedig a fejedelmek alapítottak anyanyelvű iskolákat a román ifjúság számára, s békében éltek együtt a magyar iskolákkal.

Szécsényben társadalmi igényből közhatalmi törvény mondta ki a vallásszabadságot, s gyakorlati működését a közösségekre bízta. A különböző vallás-felekezetekhez tartozók békés együttélését a többségnek a kisebbségért vállalt felelősséggel rendezte el. Biztosította a különböző anyanyelvűek egyenlő fejlődési esélyeit, mintegy a művelődés demokratizmusát. S ha meggondoljuk, hogy az adott társadalmi struktúrában, a régió viszonyai között az anyanyelvi műveltség lett a polgári nemzetek felnevelője, a törvény jelentőségét aligha tudjuk kellően hangsúlyozni. Annak pedig a következményeit máig szenvedik az egymást váltó generációk, hogy ezt a törvényt a többivel együtt

kitépte Magyarország törvénykönyvéből a Rákóczi állama felett győzedelmeskedő hatalom.

A békekötés kultúrája

Rákóczi országgyűlési előterjesztése után „felolvasatott az angol királynő (Annának) és a hollandiai köztársaság bécsi residenseinek a fejedelemhez Bécsben szeptemb(er). 2d. írt és a fejedelem által szeptemb(er) 11d. vett leveleik, kik közbejárókul ajánkoztak az Ausztriai házzal kötendő békekesség megszerzésére.”

A szécsényi országgyűlés feltűnően nagy nemzetközi érdeklődést keltett, s az angol és holland kormány rendkívül sokat foglalkozott vele. Az európai diplomácia és a köztudat jogosnak ismerte el Rákóczi szabadságharcát és igényét, hogy a Magyar Királyság és az Erdélyi Fejedelemség állami szuverenitását az univerzális békébe foglalva a külföldi hatalmak garanciái tegyék időtállóvá. Sőt mi több: Magyarország és Erdély ügye a spanyol örökösödési háború szerves része volt, s Anna angol királynő közvetlenül az országgyűlés előtt kérte József császárt, hogy békéljen meg a magyarokkal. A Habsburg kormányzat szélsőségei viszont azzal a képtelen kívánsággal álltak elő, hogy Anglia és Hollandia bécsi követei azért menjenek Szécsénybe, hogy elérjék, az országgyűlés ünnepélyesen ismerje el József császár örökös magyar királyságát és mondjon le az Aranybulla ellenállási záradékáról. Az angol diplomácia, kivált *George Stepney*, az európai hatalmi egyensúly szempontjából tekintette számottevőnek Magyarország és az Erdélyi Fejedelemség megnyugtatótását, s nagyon is tisztában volt vele, hogy ennek a megnyugtatótásnak alapvető feltétele az ország szuverenitálásának és a protestánsok vallásszabadságának biztosítá-

sa. Rákóczi ugyancsak többször leszögezte, hogy Magyarország és az Erdélyi Fejedelemség tényező lehet az európai hatalmi egyensúly kialakításában és megőrzésében. Országgyűlési előterjesztésében hangsúlyozta: ezek a háborúk fegyverbe öltöztették csaknem az egész kereszténységet, „melynek egy része az súlyos hadakozást csak azért is választotta, hogy az Frantzia és Austriai Ház közöt/ ed/d/ig meg tartott egyenlő mérték vagy ennek vagy amannak meg gyengélődésével el ne bomoljon.” Kész a béketárgyalásokra, de csak a királyság és Erdély önálló államiságának biztosításával, nemzetközi mediáció útján, s ha Herbeville megáll a Duna vonalán.

Szécsényben mejelent a kaloesai érsek, *Széchenyi Pál*, a császári oldalon maradt magyarok békebiztosa. Fáradozásához alaposan hozzájárult, hogy a császári udvar végül elfogadta az angol-holland mediációt. Az angol követ jelentései és naplója szerint készültek rá, hogy ezzel mennek Szécsénybe, már az útleveleket is megkapták Rákóczitól, s számoltak az érdemi tárgyalások lehetőségével. Herbeville hadjárata azonban keresztülhúzta a terveket.

A szécsényi országgyűlést időnek előtte hirtelen kellett befejezni. Úgy döntöttek, hogy folytatni fogják a tárgyalásokat az angol és a holland követ közvetítésével. A békekötés módját törvénybe foglalták. A szécsényi országgyűlés 4. articulusa szerint az országgyűlés felhatalmazást ad a Fejedelemnek, hogy a senatori testülettel együtt a Haza dolgainak rációi szerint, a közügy javára munkálkodjon és végezzen, ha a „Békességnek Tractáját” az Austriai Ház a maga követjei „avagy Angliai és Hollandiai s úgy más hatalmasságok madiatioja által” folytatni fogja. A törvény elvileg megszabja a békekötés módját. A tárgyalás és a döntés

a Szenatus közreműködésével a Fejedelem joga, a ratifikáció a Konföderált rendek hatáskörébe tartozik.

Rákóczi és szűkebb politikuskárdája azal a szándékkal kezdte el a szabadságharcot, hogy az ország önállóságát szavatoló megállapodást foglalják majd bele az európai háborút lezáró általános, universalis békébe. A szécsényi országgyűlési törvény nyolcadik articulusa *Thököly Imre* fejedelemnek elégtételt szolgáltatva többek között azt is leszögezi, hogy „maga személye pedig több bujdosó Magyarokkal az leendő Békeségnek Traktájában includáltassék.”

Ez a szellem érvényesül a továbbiakban is, amikor Rákóczi ragaszkodik hozzá, hogy a békében nemzetközi hatalmak garantálják az Erdélyi fejedelemség önállóságát. Hogy ezt az elvet mennyire magáévá tette az angol politika, arra jellemző *George Stepney* kijelentése: ha Erdély elveszti önállóságát és nem biztosítják a vallásszabadságot, az „anynyi, mint fejszét fogni a fa gyökerére...”

*

Kétszázkilencven évvel ezelőtt, 1705 szeptemberében Európa minden harcbanálló hatalma Szécsényre figyelt. A szécsényi országgyűlés döntései nem hagyták érintetlenül a Habsburg császár és a nemzetközi háború esélyeit, hosszú távon pedig alternatívát kínáltak Magyarország jövőjére, a régió konfliktusmentesebb berendezésére és működésére.

Ma, innen e nehéz századvég kendőzetlen távlatából, ebből a kegyetlen tükörből, a szécsényi országgyűlés történelmi dimenzióinak, egyetemes értékeinek eddig ismeretlen teljességében tűnik elénk. Törvényei és tárgyalásai, az egységet szolgáló reformokról, a vallási toleranciáról és az európai hatalmak felelőségével megteremthető békéről önvizsgálatra készítetnek. Vajon jól sá-

fáradunk-e történelmünk értékeivel mi magyarok és nem magyarok? Hiszen a történelem mindnyájunk közös elévülhetetlen világöröksége. Ha Magyarország elfelejti történelmét, ha hagyja kitörölni múltját a Dunatáji-régióból, nemcsak Magyarország, hanem Európa is elveszti önazonosságát.

Kívánom, hogy Szécsény polgárai ápolják tovább az országgyűlés hagyományát.

Szép lenne, ha emléktáblát is állítanának örök emlékezetül, hogy diákok, látogatók és az idetevédtek külföldiek soha ne felejtsek, annakidején ez a kis mezőváros adott otthont az Európában ma is fájdalmasan időszerű követelményeket megfogalmazó országgyűlésnek. *(Elhangzott: 1995. szeptember 17-én a szécsényi országgyűlés 290. évfordulójának ünnepségén Szécsény városában.)*

Oláh Jolán festménye